

NOTA INFORMATIVĂ

la proiectul Hotărîrii de Guvern pentru aprobarea costurilor expertizelor judiciare și extrajudiciare

1. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului și finalitățile urmărite

La 14 aprilie 2016, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea Nr. 68 cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar care a fost elaborată în scopul executării acțiunii prevăzute la punctul 2.3.3 (2) în Planul de Acțiuni pentru implementarea Strategiei de reformare a sectorului justiției, aprobat prin Hotărîrea Parlamentului nr. 6 din 16 februarie 2012.

Conform dispozițiilor finale ale actului normativ menționat precum și în temeiul art. 75 alin. (2) Guvernul Republicii Moldova urmează să prezinte Parlamentului propuneri pentru aducerea legislației în concordanță cu legea menționată.

Astfel, prezentul proiect de Hotărîre a fost elaborat în vederea creării condițiilor necesare bunei implementări a Legii nr. 68 din 14 aprilie 2016, precum și pentru a ajusta cadrul legislativ în concordanță cu aceasta.

Promovarea acestui proiect urmărește:

- ajustarea cadrului normativ conex, pentru dezvoltarea serviciilor de expertiza judiciară;
- stabilirea modului de calculare al costurilor expertizelor judiciare efectuate;
- nomenclatorul expertizelor judiciare efectuate și a serviciilor conexe prestate contra plată de diferite instituții abilitate în acest sens.

2. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

La etapa actuală la nivel de țară nu se dispune de o Metodologie care ar estima valoarea unei expertize. De exemplu, în cadrul Centrului Național Anticorupție potrivit procedurii penale procurorul solicită în cadrul urmăririi penale de la expert suma cheltuielilor care urmează să fie recuperată în instanța de judecată. Situația este identică și în cazul procedurii civile.

Din acest considerent, valoarea acestor cheltuieli se determina prin aplicarea analogică a tarifelor prevăzute de Ministerul Afacerilor Interne (conform Hotărîrii de Guvern nr.896/2014) și a Centrului Național de Expertize Judiciare (conform Hotărîrii de Guvern nr.1052/2006).

Astfel, considerăm că din punct de vedere procedural și organizațional, toate instituțiile publice de expertiză judiciară trebuie să dispună de *un mecanism unic de calculare a cheltuielilor* care sunt incluse în costul lucrărilor de expertiză, necatînd la faptul, că suma determinată în nomenclator diferă de la o instituție publică la alta.

Ținem să menționăm că această diferențiere ține de faptul că în costul unei expertize judiciare se includ cheltuieli directe (retribuirea muncii, contribuții de asigurări sociale de stat obligatorii, prime de asigurare obligatorie de asistență medicală, costuri ale reactivelor, materialelor și serviciilor primite), cheltuieli indirecte (cheltuieli pentru întreținerea activității subdiviziunilor de expertiză judiciară din cadrul CNA, MAI, MS, MJ) și cheltuieli privind uzura mijloacelor fixe aflate la balanța instituțiilor.

De asemenea, costul lucrării de expertiză este determinat și de normele de timp acordate pentru fiecare lucrare în parte.

În același timp, prin intermediul proiectului se propune aprobarea tarifelor pentru serviciile de expertiză judiciară, incluzînd genul cercetării, timpul efectuării unei expertize și costul per oră

pentru fiecare expertiză. Astfel, sumele încasate urmare a efectuării expertizei judiciare se vor vărsa în bugetul de stat.

Metodologia de determinare a tarifelor prestate de instituțiile publice de expertiză judiciară (anexa 3) stabilește structura cheltuielilor directe și definește cheltuielile indirecte, incluse în costul serviciilor, descrie modul de calculare al tarifelor, formulele de calcul, calculul model al costului unei ore de lucru, a cheltuielilor indirecte ș.a. .

Metodologia servește temei pentru calcularea tarifelor pentru serviciile cu privire la expertiza judiciară și argumentarea cuantumului costului acestora, stabilind principiile ce urmează a fi respectate la calcularea tarifelor, componența cheltuielilor incluse în costul serviciilor și modul de calculare al tarifelor.

Principiul primatului cheltuielilor reale justifică includerea în cost a tuturor cheltuielilor, legate de acordarea serviciilor. Ținând cont de specificul serviciilor prestate de către instituțiile publice, se pornește de la determinarea cheltuielilor directe și celor indirecte incluse în costurile serviciilor.

Aducem la cunoștință că tarifele la serviciile de efectuare a expertizelor judiciare ultima dată au fost modificate în anul 2006 prin Hotărâre Guvernului nr.1052 din 12 septembrie 2006 cu privire la Centrul Național de Expertize Judiciare de pe lângă Ministerul Justiției, în perioada 2006-2016 fiind însă înregistrate majorări considerabile a energiei electrice și termice, utilajelor și reactivelor specifice, fapt ce impune ajustarea tarifelor la realitățile curente. Prin urmare, tariful la serviciile de expertiză prestate de către instituțiile publice (cu excepția CNA) contra plată, este cu mult mai mic decât costul real al acestuia.

În prezent, după calculele prezentate de instituțiile publice, care prestează serviciile de expertiză, costul unei ore a expertului judiciar constituie:

- CNEJ - 71 lei (comparativ cu 25 lei/oră în HG nr.1052);
- MAI – 69,35 lei;
- Departamentul Poliției de Frontieră (structură subordonată MAI) – 74,73 lei;
- CNA- 127 lei.

În scopul stabilirii tarifelor unice pentru toate instituțiile publice susmenționate, s-a decis asupra aplicării tariful de unic de 70 lei ora/expert, care constituie plafonul minim al costului unei ore de activitate a expertului.

În concluzie, relevăm faptul că Metodologia stabilește un mecanism explicit și transparent pentru stabilirea tarifelor la serviciile prestate de către instituțiile publice de expertiză judiciară și va servi ca bază pentru monitorizarea și ulterioara actualizare a acestora.

Totodată anexăm calculele unei ore expert pe fiecare instituție în parte .

Calculul costului unei ore de lucru expert a CNA

1. Costul cheltuielilor directe pentru 1 oră de lucru :

$$C_{\text{directe}} = (C_{\text{muncă}} + \text{Suma. a.s} + \text{Suma. a.m.} + C_{\text{materiale}}) / F_{\text{ond. t. a.o.}}$$

$$C_{\text{directe}} = (1\,024\,914_{\text{lei}} + 0_{\text{lei}} + 46\,121_{\text{lei}} + 10\,651_{\text{lei}}) / 9\,295_{\text{ore}} =$$

$$= 1\,081\,686_{\text{lei}} / 9\,295_{\text{ore}} = \underline{\underline{\mathbf{116.37 \text{ lei/oră}}}}$$

$$F_{\text{ond. t. a.o.}} = 5 \text{ experți} \times 11 \text{ luni} \times 169 \text{ ore} = 9295 \text{ ore}$$

2. Costul cheltuielilor indirecte pentru 1 oră de lucru :

$$C_{\text{ost ch.ind.1 oră / lucru}} = (\text{Suma.c.t.} - (\text{Fond. r.m} + \text{Suma. a.s} + \text{Suma. a.m} + C_{\text{materiale}})) / \text{Fond. t. a.o.}$$

$$C_{\text{ost ch.ind.1 oră / lucru}} = 1117627 - (1024914_{\text{lei}} + 0_{\text{lei}} + 46121_{\text{lei}} + 10651_{\text{lei}}) / 9295_{\text{ore}}$$
$$= \underline{\mathbf{3,87 \text{ lei/oră}}}$$

$$S_{\text{uma.c.t}} = (\text{Fond. r.m.t.} + \text{Suma. a.s.t.} + \text{Suma. a.m.t.} + C_{\text{materiale.t.}}) =$$
$$= 1024914_{\text{ lei}} + 0_{\text{ lei}} + 46121_{\text{ lei}} + (10651_{\text{ lei}} + 35941_{\text{ lei}}) = 1\ 117\ 627_{\text{ lei}}$$

3. Calcularea tarifului la o oră expert

$$\mathbf{T_1 = C_{\text{directe}} + C_{\text{indirecte}} + U_{\text{mf1}}}$$

$$\mathbf{T_1 = 116,37 \text{ lei/oră} + 3,87 \text{ lei/oră} + 7,10 \text{ lei/oră} = \underline{\mathbf{127,34 \text{ lei/oră}}}$$

$$U_{\text{mf1}} = (829319_{\text{ lei}} \times 12,5\%) / 14600_{\text{ ore}} = 7,10_{\text{ lei/oră}}$$

$$365_{\text{ zile}} \times 5_{\text{ exp}} \times 8_{\text{ ore}} = 14600_{\text{ ore a.}}$$

$$\mathbf{T_2 = C_{\text{directe}} + C_{\text{indirecte}} + U_{\text{mf2}}}$$

$$\mathbf{T_2 = 116,37 \text{ lei/oră} + 3,87 \text{ lei/oră} + 4,73 \text{ lei/oră} = \underline{\mathbf{124,97 \text{ lei/oră}}}$$

$$U_{\text{mf2}} = (553565_{\text{ lei}} \times 12,5\%) / 14600_{\text{ ore}} = 4,73_{\text{ lei/oră}}$$

Costul cheltuielilor directe pentru 1 oră de lucru:

$$\mathbf{C_{\text{directe}} = (C_{\text{muncă}} + \text{Suma a.s.} + \text{Suma a.m.} + C_{\text{materiale}}) / \text{Fond t.a.o}}$$

$$C_{\text{directe}} = (16\ 095\ 600_{\text{ lei}} + 3\ 652\ 400_{\text{ lei}} + 725\ 400_{\text{ lei}} + 948\ 300_{\text{ lei}}) / 261723_{\text{ ore}} = \mathbf{81,85 \text{ lei}}$$

- Fond t.a.o = 168069 ore / experți + 93654 ore / p. mediu = 261723 ore.

1) 115,75 experți x 11 luni x 132 ore = 168069 ore.

2) 64,5 p.mediu x 11 luni x 132 ore = 93654 ore.

- Cheltuieli materiale = 948 300 lei.

Costul cheltuielilor indirecte pentru 1 oră de lucru:

Cost ch.ind 1 oră/lucru = (Suma c.t. - (Fond r.m. + Suma a.s. + Suma a.m. + C. materiale))/ Fond t.a.o

Cost ch.ind 1 oră/lucru = (33 308 300 lei - (16 095 600 lei + 3 652 400 lei + 725 400 lei + 948 300 lei)) / 261723 ore = **45,42 lei** 1 oră / lucru.

Suma c.t = (Fond r.m.t + Suma a.s. t + Suma a.m. t + C. materiale t)

Suma c.t = 21 781 500 lei + 4 942 300 lei + 981 600 lei + 5 647 300 lei = 33 308 300 lei

Calcularea tarifului la o oră secții - laboratoare

(64,75 funcții experți și p.mediu)

T1 = Cdirecte + Cost. Ch indirecte + Umf1

T1 = 81,85 lei / oră + 45,42 lei / oră + 13,12 lei / oră = 140,39 lei / oră

Ore/an laboratoare = 64,75 funcții x 11 luni x 132 ore = 94 017 ore / anual

Umf1 = 1 233 434, 49 lei (conform DS an 2015) / 94 017 ore = 13, 12 lei/oră.

Calcularea tarifului la o oră secții fără laboratoare

(115,5 funcții experți și p.mediu)

T2 = Cdirecte + Cost. Ch indirecte + Umf2

T1 = 81,85 lei / oră + 45,42 lei / oră + 0,52 lei / oră = 127,79 lei / oră

Ore/an laboratoare = 115,5 funcții x 11 luni x 132 ore = 167 706 ore / anual

Umf1 = 86 874,61 lei (conform DS an 2015) / 167 706 ore = 0,52 lei/oră.

Salariu mediu al unui expert pe oră

Sal. med exp.= (Cmuncă + Suma a.s. + Suma a.m.)/ Fond t.a.o experți

Sal. med exp.= (11 625 900 lei + 2 655 000 lei + 614 000 lei) / 168069 ore = 88,62 lei / oră

Calcularea tarifelor la o oră/expert a Centrul Național de Expertiză Judiciare

Tarifele se stabilesc în temeiul rezultatelor unei analize a cheltuielilor suportate de instituțiile publice de expertiză judiciară pe parcursul perioadelor anterioare.

Tarifele se stabilesc utilizând norma de timp pentru efectuarea fiecărei expertize în parte.

Tarifele la serviciile de expertiză judiciară efectuate se determină conform formulei:

$$T = C_{\text{oră/expert}} \times N_h$$

în care:

T – tariful;

$C_{\text{oră/expert}}$ – costul unei ore a expertului judiciar;

N_h – timp pentru acordarea serviciului.

Costul unei ore a expertului judiciar se determină conform formulei:

$$C_{\text{oră/expert}} = C_{\text{directe}} + C_{\text{indirecte}} + U_{mf}$$

în care:

C_{directe} – cheltuielile directe;

$C_{\text{indirecte}}$ – cheltuielile indirecte;

U_{mf} – uzura mijloacelor fixe:

$$U_{mf} = MF \times \% \text{ de amortizare} / V \text{ ore};$$

MF – mijlocele fixe;

V ore - volumul orelor lucrate efective de experți.

Cheltuielile directe (C_{directe}) incluse în costul tarifului se determină conform formulei:

$$C_{\text{directe}} = (C_{\text{muncă}} + S_{\text{uma. a.s.}} + S_{\text{uma. a.m.}} + C_{\text{materiale}}) / F_{\text{ond. t. a.o}}$$

în care:

$C_{\text{muncă}}$ – costul cheltuielilor directe legate de retribuirea muncii experților judiciari implicate direct în procesul de efectuare a expertizelor judiciare;

$S_{\text{uma. a.s.}}$ – suma contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii calculate de angajator;

$S_{\text{uma. a.m.}}$ – suma primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală calculate, de angajator;

$C_{\text{materiale}}$ – costul reactivelor și materialelor, folosite nemijlocit la efectuarea expertizelor judiciare.

$F_{\text{ond. t. a. o.}}$ – Fondul de timp anual de ore lucrătoare ($F_{\text{ond.t.a.o.}}$) se determină reieșind din numărul experților judiciari conform schemei de încadrare, zilele calendaristice lucrătoare pe an și numărul de ore lucrătoare pe zi conform legislației;

Cheltuielile indirecte ($C_{\text{indirecte}}$) incluse în costul tarifului se determină conform formulei:

$$C_{\text{indirecte}} = (S_{\text{uma.c.t.}} - C_{\text{directe}}) / F_{\text{ond. t. a.o.}}$$

în care:

$S_{\text{uma.c.t.}}$ – cheltuielile totale pe instituția publică(subdiviziunea);

C_{directe} – cheltuielile directe;

Fond. t. a. o. – fondul de timp anual de ore lucrătoare (F_{ond.t.a.o.}) se determină reieșind din numărul experților judiciari conform schemei de încadrare, zilele calendaristice lucrătoare pe an și numărul de ore lucrătoare pe zi conform legislației;

Costul cheltuielilor directe pentru 1 oră de lucru :

$$C_{\text{directe}} = (C_{\text{muncă}} + \text{Suma. a.s} + \text{Suma. a.m.} + C_{\text{materiale}}) / F_{\text{ond. t. a.o.}}$$

$$C_{\text{directe}} = (3462037_{\text{lei}} + 796268_{\text{lei}} + 138481_{\text{lei}} + 357285_{\text{lei}}) / 91091_{\text{ore}} =$$

$$= 4396786_{\text{lei}} / 91091_{\text{ore}} = 52.19 \text{ lei/oră}$$

$$F_{\text{ond. t. a.o.}} = 49 \text{ experți} \times 11 \text{ luni} \times 169 \text{ ore} = 91091 \text{ ore}$$

Costul cheltuielilor indirecte pentru 1 oră de lucru :

$$C_{\text{ost ch.ind.1 oră / lucru}} = (5756200 - 4396786) / 91091 = 11.00$$

$$\text{Suma.c.t} = (F_{\text{ond. r.m.t.}} + \text{Suma. a.s.t.} + \text{Suma. a.m.t.} + C_{\text{materiale.t.}}) =$$

$$= 3288100 \text{ lei} + 714000 \text{ lei} + 108500 \text{ lei} + 797300 \text{ lei} = 4907900 \text{ lei}$$

Calcularea tarifului la o oră expert

$$T_1 = C_{\text{directe}} + C_{\text{indirecte}} + \text{Umf}_1$$

$$T_1 = 52.19 \text{ lei/oră} + 11 \text{ lei/oră} + 8.25 \text{ lei/oră} = 71,44 \text{ lei/oră}$$

$$\text{Umf}_1 = (8171816 \text{ lei} \times 9,2\%) / 91091_{\text{ore}} = 8.25 \text{ lei/oră}$$

$$T_2 = C_{\text{directe}} + C_{\text{indirecte}} + \text{Umf}_2$$

Tariful pentru o oră de expertiză conform metodologiei de determinare a costurilor MAI

Costul cheltuielilor directe pentru o oră de lucru:

$$C_{\text{directe}} = (C_{\text{munca}} + \text{Suma a.s.} + \text{Suma a.m.} + C_{\text{materiale}}) / F_{\text{ond t.a.o.}} =$$

$$= (9427049,28 + 7585,60 + 1434,26 + 257834,01) / 223080 = 43,45 \text{ lei/oră};$$

$$F_{\text{ond t.a.o.}} = 120 \text{ experți} \times 11 \text{ luni} \times 169 \text{ ore} = 223080 \text{ ore pe an.}$$

$$C_{\text{indirecte}} = (\text{Suma a.c.t.} - (F_{\text{ond r.m.}} + \text{Suma a.s.} + \text{Suma a.m.} + C_{\text{materiale}})) / F_{\text{ond t.a.o.}} =$$

$$= (12532347,73 - (9427049,28 + 7585,60 + 1434,26 + 257834,01)) / 223080 = 12,72 \text{ lei pe oră};$$

$$\text{Umf}_1 = (24577306,68 \times 9\%) / 167880 = 13,18 \text{ lei pe oră};$$

Tarif = C directe + C indirecte + U mf1 = 43,45+12,72+ 13,18 = **69,35 lei pe oră.**

Costul cheltuielilor directe pentru o oră de lucru DPF a MAI

C directe = (C munca + Suma a.s.+ Suma a.m. + C materiale)/ Fond t.a.o. =
= (734.326,28 + 23.976,35)/14.872 = **50,99 lei/oră;**

Fond t.a.o. = 8 experți x 11 luni x 169 ore = 14.872 ore pe an.

C indirecte = (Suma a.c.t. -(Fond r.m. + Suma a.s.+ Suma a.m. + C materiale))/ Fond t.a.o. =
= (803.051,99 - 758.302,63)/14.872 = **3,01 lei pe oră;**

Umf1 = (1.228.636,87 x 53,9%)/31.942 ore = **20,73 lei pe oră;**

Tarif = C directe + C indirecte + Umf1 =
= 50,99 + 3,01 + 20,73 = **74,73 lei pe oră.**

3.Fundamentarea economico-financiară

Implementarea proiectului Hotărârii Guvernului pentru aprobarea costurilor expertizelor judiciare și extrajudiciare nu implică alocări suplimentare din bugetul de stat.

4.Respectarea transparenței în procesul decizional

Proiectul Hotărârii Guvernului pentru aprobarea costurilor expertizelor judiciare și extrajudiciare a fost plasat pe pagina web a Ministerului Justiției, la compartimentul *Transparența decizională*, directoriul *Proiecte de acte normative remise spre coordonare*.

Viceministru

Nicolae EȘANU